

Source sheet for TGS #35 "The Oneness of God, according to R' Bachya ibn Paquda"

- 1) ומה שגששו בענין היחוד אלפי שנים נתן לנו בהתעוררות אלהי אל אימות הנביאים, וכאשר נאמר: ברוך אתה ה' אשר בחר בנו מכל העמים, אין ראוי שיפלא מזה בעל שכל, כי זאת האמונה הנכבדת אשר נפלה ביוקר על שאר האומות, נתנה לנו אנחנו תחלה, בלי עמל. ואם באה לזולתנו, מאתנו באה (ספר האמונה הרמה, מהדורת מכון הגות ודעת ישראל, עמ' 213)
- 2) ומקדימין לקרות פרשת "שמע", מפני שיש בה ציווי על ייחוד השם, ואהבתו ותלמודו: שהוא העיקר הגדול, שהכול תלוי בו (הלכות ק"ש, פ"א ה"ב)
- 3) למה קדמה "שמע" ל"והיה, אם שמוע"? אלא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמיים תחילה, ואחר כך יקבל עליו עול מצוות (משנה, ברכות פרק ב, ב)
- 4) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד (זכריה יד ט)
- 5) והפסוק שאמר "ביום ההוא יהיה ה' אחד" – על מחשבות בני אדם (אבי"ע, דברים ו ד)
- 6) שמותיו יתעלה שנגזרו מן המעשים גורמים לכמה אנשים דמיון-שווא שיש לו תארים מרובים כמספר המעשים שמהם נגזרו. לכן הבטיח שהאנשים יקבלו השגה אשר תסיר מהם שיבוש זה, ואמר: ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, כלומר, כשם שהוא אחד כן ייקרא אז בשם אחד בלבד, והוא השם המורה על העצמות בלבד שיהיה נגזר (מו"נ ח"א פס"א)
- 7) ומדמים כי ענין היחוד ברור להם כמו שברור להם בטויו, ואינם מרגישים, כי לבם ריק מאמתתו ומצפונם פנוי מענינו, לפי שהם מיחדים אותו בלשונם ובדבורם, וחושבים אותו בלבם יותר מאחד... פרק ליחידים מאנשי היחוד, אשר העמיקו במדע והבינו... צדק הפילוסוף באמרו: אינו עובד עלת העלות וראשית הראשיות כי-אם נביא הדור בטבעו והפילוסוף המובהק במה שרכש מן המדע. אבל כל שלמטה מהם אינם עובדים אלא מי שלמטה ממנו, כי לא ישכילו מצוי כי-אם מורכב (חובות הלבבות, שער היחוד, פרק שני)
- 8) כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו. אמר רב אחא בר יעקב ובדלי"ת. אמר רב אשי ובלבד שלא יחטוף בחי"ת. ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' חייא בר אבא תזייה דהוה מאריך טובא, א"ל כיון דאמליכתיה למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים תו לא צריכת (ברכות דף יג ע"ב)
- 9) קבעתי את יסודם העליון ובסיסם הגדול – טוהר יחוד השם. ואחר-כך עינתי במה חובתנו להסמיך אחד היחוד מן החובות... וידעתי ידיעה ברורה, כי הבורא יתעלה, כיון שהוא אחד באמת... לפיכך חובה שנדעהו ונכיר את מציאותו מצד ברואיו – והוא שער הבחינה בברואים – לפיכך קבעתי את הבחינה יסוד שני... ואח"כ התבוננתי במה שחייבים אנו לאחד האמתי... לפיכך קבעתי חובת עבודת השם יסוד שלישי... אח"כ בררתי מה חייבים אנו לאחד האמיתי... נתחייבנו לבטוח עליו ולהתמסר לו – לפיכך קבעתי את הבטחון יסוד רביעי לכמה מחובות הלבבות וכו' (חובות הלבבות, הקדמה)
- 10) יסודתו על עניין הייחוד (הקדמת המתרגם לחובות הלבבות, יהודה אבן תיבון)

11) אין דרגה למעלה ממנו ואין מעלה אחריו, ומשום כך השווה השליח ע"ה במשנה-תורה עם טוהר היחוד במה שאמר "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואהבת את ה' אלהיך" וגוי' (חוה"ל, שער האהבה, הקדמה)

12) בני יחד יחידך לצורך, ביחדך לאל אחד יצרך...

פני אל חי אזי תראה בחשקך, ותתיחד יחידתך לצורך (שיר, סוף ספר חוה"ל)

13) וההקדמות, אשר ראוי למאמין להקדים בלבם לפנייה, הם.... טוהר יחוד השם יתעלה... ואז לא תשתף עם אהבתו אהבת זולתו... ויהיה ההמון מבני אד בעיניך כאילו אינם (חוה"ל, שער האהבה פ"ג)

14) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד מלכות דברי ר' יוסי (ר"ה דף לב ע"ב)

15) ידוע שהמציאות היא אירוע שאירע לנמצא, ולכן עניין הנוסף על מהות הנמצא. זה הוא הדבר הברור המחויב בכל מה שיש למציאותו סיבה, שמציאותו היא עניין נוסף על מהותו. ואילו מה שאין סיבה למציאותו – והוא האל יתעלה לבדו, כי זאת המשמעות של אמירתנו על אודותיו יתעלה שהוא "מחויב המציאות" – ברי שמציאותו היא עצמותו ואמיתתו, ועצמותו היא מציאותו. אין זו עצמות שאירע לה שהגיעה לידי מציאות, שאז מציאותה היתה עניין הנוסף עליה, שהרי הוא מחויב המציאות תמיד... הוא אפוא נמצא לא בתוקף מציאות וכו' (מו"נ, ח"א פנ"ז)

16) וכיון שהוא יתרומם ויתעלה נעלם מכל נעלם ורחוק מכל רחוק מצד עצמו, לא ישיג השכל אלא ענין מציאותו בלבד; ואם יחשוב להשיג אמתת עצמו או דמויו, תעדר מציאותו על אף מציאותו, לפי שיזם מה שאין בכוחו... ולפיכך ראוי שנדרוש מציאות הבורא יתעלה מצד פעולותיו בנבראים ונלמד עליו מהן. וכאשר תתברר לנו מציאותו מן הדרך הזו, חייבים אנו להעצר ולא נבקש במחשבתנו את ציורו, ולא ברעיונו דמויו והגדרתו והשגת אמתת עצמותו. כי אם נעשה זאת מתוך דמיון שזה יתקרב להבנתו, תעדר לנו מציאותו, כי כל המצטרף בדמיונו הוא ענין זולתו (חוה"ל, שער היחוד פ"י)

17) וכאשר תגיע להוצאתו מדמיוןך וחושך כאילו אין לו מציאות, ומצאת אותו מצד עקבותיו כאילו אינו נפרד ממך, הרי זו תכלית ידיעתו וכו' (שם)